

'Geef verward persoon bemoeizorg'

Maak bemoeizorg een reguliere taak van hulpverleners en voorkom incidenten met verwarde personen, betoogt Niels Mulder.

Niels Mulder en bijzonder hoogleraar Openbare Geestelijke Gezondheidszorg 23 mei 2018, 19:15

Een verwarde man wil van een hijskraan afspringen. In een hoogwerker kwamen de hulpdiensten van brandweer en politie op hem in praten. Foto Hollandse Hoogte / Dolph Cantrij

De laatste jaren is er veel te doen rondom incidenten die veroorzaakt worden door 'verwarde personen'. Dit betreft een brede groep mensen met zeer uiteenlopende, vaak ook psychische, problemen. Er zijn twee gemeenschappelijke kenmerken: er is contact met de politie en anderen trekken aan de bel. De meeste verwarde personen zoeken zelf geen hulp.

Het feit dat iemand met psychische problemen zelf geen hulp zoekt, is niet nieuw. Veel mensen schamen zich voor hun problemen, willen er niet over praten, of willen geen hulp van instellingen voor geestelijke gezondheidszorg. Iemand met een psychose die waandenkbeelden heeft dat hij achterna wordt gezeten door de geheime dienst, gaat niet naar de geestelijke gezondheidszorg.

Het probleem is nu dat wanneer politie, maar ook de huisarts, in aanraking komt met mensen die ernstige psychische aandoeningen hebben (of een vermoeden daarvan) maar geen hulp willen, er onvoldoende voorzieningen zijn om hier iets mee te doen. Het ligt voor de hand om dan ongevraagd verder onderzoek te doen en hulp te bieden door mensen te verleiden tot het accepteren van zorg. Dit noemen we bemoeizorg.

Gevaar

Bemoeizorg is een activiteit die zou kunnen worden ingezet wanneer er sprake is van ernstige psychische problemen, maar iemand zelf dus niet om hulp vraagt. Ik schrijf bewust 'zou kunnen', want vreemd genoeg mogen mensen die werkzaam zijn in de geestelijke gezondheidszorg formeel geen bemoeizorg verlenen. Er bestaat een wet waar hulpverleners uit de geestelijke gezondheidszorg zich aan moeten houden, de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst, die voorschrijft dat een hulpverlener alleen in actie mag komen wanneer de patiënt er zelf om vraagt. Tenzij er ernstig gevaar dreigt vanuit een psychische aandoening. In dat laatste geval kan een juridische maatregel worden opgelegd. Pas wanneer iemand bijvoorbeeld dreigt om een ander wat aan te doen vanuit een psychose, dan kan diegene onder dwang worden opgenomen.

Maar dan is het al te laat. Er is dan al sprake van gevaar. We zouden de put willen dempen voordat het kalf is verdronken. Het mag dan ook verbazing wekken dat bemoeizorg nog steeds geen reguliere activiteit is binnen de geestelijke gezondheidszorg. Verbazingwekkend vanwege de reeds jarenlange discussie over verwarde personen en wat te doen met mensen die uit zichzelf geen hulp zoeken, terwijl het voor de omgeving duidelijk is dat er ernstige psychische problemen zijn.

Tegen grenzen aanlopen

Ondertussen zijn er hulpverleners die toch bemoeizorg doen, maar zij lopen tegen de grenzen aan van wat kan en mag. Bovendien moeten patiënten die bemoeizorg nodig hebben ook gewoon hun eigen risico van 385 euro betalen. Dat werkt averechts om iemand te verleiden tot het accepteren van zorg.

Daarom is het nodig dat de minister van VWS, zorgverzekeraars en gemeenten bemoeizorg financieel en wettelijk mogelijk maken, anders blijft die problematisch en te weinig toegepast. Dit is jammer, omdat verleiden tot zorg goed kan werken, bijvoorbeeld door het aanbieden van hulp bij het aanpakken van schulden terwijl de hulpverlener tegelijkertijd de psychische problemen bespreekt en medicatie kan geven. Deze vorm van bemoeizorg, waarbij praktische ondersteuning en psychische behandeling hand in hand gaan, kan voorkomen dat problemen verergeren en incidenten gebeuren.

Zolang hulpverleners ingeperkt blijven en bemoeizorg geen reguliere taak is, met bijpassende deskundigheid, wetgeving en financiering, moeten we niet verbaasd zijn dat incidenten gebeuren waarbij we achteraf zeggen dat die voorkomen konden worden. Laten we in ieder geval zorgen dat we de gapende put van het gebrek aan bemoeizorg dempen, zodat we kunnen doen wat nodig is bij mensen die zelf niet om hulp vragen, maar met wie het helemaal niet goed gaat.

Niels Mulder is bijzonder hoogleraar Openbare Geestelijke Gezondheidszorg aan het Erasmus MC.